

Dkt. David Howard, Joshua-Ruth, Kipindi cha 13, Kuangamizwa kwa Wakanaani

© 2024 David Howard na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua kupitia Ruthu. Hii ni kipindi cha 13, Uharibifu wa Safari ya Wakanaani.

Habari tena. Katika sehemu hii, nataka kuzungumzia swali gumu na lenye utata kuhusu uharibifu wa Waisraeli wa Wakanaani. Ni tatizo ambalo ni mojawapo ya maswali ya kwanza ambayo kwa kawaida huulizwa nilipokuwa nikiandika maoni yangu kuhusu kitabu cha Yoshua. Watu ambao nilijua nilikuwa nikifanyia kazi.

Kwa kawaida mimi hupata swali moja kati ya mawili. Moja lilikuwa, nini kinaendelea na siku hiyo ndefu na jua likiwa limesimama tuli? Na kisha swali lingine lilikuwa, vipi kuhusu mauaji ya halaiki ya Wakanaani hapa? Na kwa hivyo, nataka kushughulikia swali hilo la pili hapa. Na nadhani kuna mambo ambayo yanapaswa kutusumbua na kutufanya tusiwe na raha.

Hatupaswi kamwe kufurahia kifo cha waovu. Mungu mwenyewe hafurahii kifo cha waovu. Lakini Mungu pia ni Mungu mtakatifu na ana viwango fulani.

Na Wakanaani walishindwa sana kufikia hilo, walishindwa sana kufikia aina hii ya tatizo. Kwa namna fulani, Wakristo wengi kwa ujumla wanalijua hilo. Lakini hebu tuangalie baadhi ya maandiko mahususi yanayoonyesha hili kwa undani.

Kwa hivyo, la kwanza ninalotaka kuliangalia liko katika Kumbukumbu la Torati sura ya 7. Kwa hivyo, ukichukua Biblia zako na kufungua hilo, tutaona kauli ya kwanza ya hili. Kwa hivyo, Musa anazungumza na Waisraeli kabla hawajaingia katika nchi ya ahadi. Na anawapa maagizo ya wakati watakapofanya hivyo kwa sababu yeye mwenyewe hatakuwa huko.

Kwa hivyo, Kumbukumbu la Torati 7, mstari wa 1, Bwana, Mungu wako, atakapokuleta katika nchi unayoingia kuimiliki, na kuyaondoa mataifa mengi mbele yako. Na kuna kutajwa kwa mataifa sita hapa sasa, Wahiti, Wagirgashi, Waamori, Wakanaani, Waperizi, Wahivi, na Wayebusi. Hiyo ni saba kwa kweli.

Mataifa saba ni mengi na yenye nguvu kuliko nyinyi. Tumeangalia kifungu hicho katika muktadha mwingine. Lakini sasa mstari wa 2, Bwana Mungu wenu atakapowatia mikononi mwenu nanyi mkawashinda, ndipo mtakapowaangamiza kabisa.

Msifanye agano nao, msiwahurumie. Msioe nao, mkiwapa wana wao binti zenu, na kuwatwaa binti zao kwa wana wenu. Kwa nini? Sababu iko katika mstari wa 4, kwa

sababu wangewageuza wana wenu waache kunifuata ili waitumikie miungu mingine. Hapo hasira ya Bwana ingewaka juu yenu. Angewaangamiza haraka. Lakini mtawatendea hivi: Zivunjeni madhabahu zao, zivunjeni nguzo zao, katakateni sanamu zao za maashera, [nguzo kwa heshima ya Ashera, mke wa Baali] na ziteketezeni sanamu zao za kuchongwa kwa moto.

Kwa hivyo hapo hapo tunaona taarifa ya tatizo. Pia tunaona moja ya hoja kuhusu uhalali wa hilo.

Lakini kauli ya tatizo ni kauli halisi hapo ya kuwaangamiza watu hawa, kuwatoa kwa uharibifu kamili. Mstari wa 2, usifanye agano lolote nao, usioe. Maagizo kama hayo yanapatikana katika Kumbukumbu la Torati sura ya 20.

Kwa hivyo tafadhali fungua hapo Kumbukumbu la Torati 20 kuanzia mstari wa 16. Na kuruka katikati ya aya hapa, inasema tu, katika miji ya watu hawa ambao Bwana anakupa iwe urithi. Kwa maneno mengine, miji yote ya Wakanaani.

Msihifadhi hai chochote chenye pumzi, bali mtakiangamiza kabisa. Aina hiyo inarudia Kumbukumbu la Torati 7. Wahiti, Waamori, Wakanaani, Waperizi, Wahivi, Wayebusi, kama Bwana Mungu wenu alivyoamuru, ili wasiwafundishe ninyi kutenda sawasawa na machukizo yao yote waliyoyafanyia miungu yao, na hivyo mkamtenda Bwana Mungu wenu dhambi. Kwa hivyo, ni tena, kufanya hivi ili ibada yao wenyewe isichafuliwe, ambayo tutazungumzia baada ya dakika chache.

Pia imerudiwa katika kitabu cha Yoshua chenyewe. Kwa hivyo, fungua Yoshua sura ya 6, na wanapojiandaa kuingia Yeriko na kuuteka mji huu, ukiangalia mstari wa 17, kwa mfano, Yoshua anasema, tena, katikati ya aya, Yoshua anasema, katika mji na vyote vilivyomo vitawekwa wakfu kwa Bwana kwa ajili ya uharibifu. Ila Rahabu tu, na kadhalika.

Kwa hivyo hatuwezi kuepuka ukweli kwamba uharibifu huu kamili wa Wakanaani umeamriwa na Mungu, na kwa hivyo tunawezaje kuhalalisha hilo? Sasa, kuna majibu mengi, na mengine, bila shaka, yangesema tu, haya yanaonyesha tu asili ya chukizo ya Mungu wa Israeli au dini ya Israeli. Hili halina udhuru, na tunahitaji kukataa aina hizo za mazoea. Tunahitaji kumkataa Mungu yeyote ambaye angeamuru mambo hayo, na ni kukataa Biblia nzima, au Agano la Kale.

Hata Wakristo wengi wangesema kwamba hii inaonyesha asili ya Agano la Kale isiyo ya Kikristo, kwamba Mungu wa Agano la Kale ana ghadhabu kama hii. Hakika, Mungu wa Agano Jipya hangefanya hivyo kamwe. Hoja hizo, kwa njia, zinapuuza ukweli kwamba Yesu mwenyewe alikasirika na hata kuwa mkali wakati mwingine.

Hakika, unajua, aliwafukuza wabadilishaji pesa hekaluni, na moja ya Injili hata inasema alienda na kuandaa mjeledi. Kwa hivyo, hii haikuwa hasira kali kwamba

hawezi kudhibitiwa, lakini alienda kwa makusudi na kujiandaa kwa kitendo cha vurugu chake mwenyewe. Ilikuwa hasira ya haki, ni wazi.

Tunajifunza zaidi kuhusu kuzimu katika Agano Jipya kuliko katika Agano la Kale. Mungu ni Mungu wa ghadhabu hapo, hivyo mgawanyiko huo ni mgawanyiko wa uongo. Tunamwona Mungu kama Mungu wa upendo, hakika katika Agano la Kale pia, hata tayari katika kitabu cha Yoshua.

Tumeona neema ya Mungu ikitolewa kwa mtu kama Rahabu, na kwa hivyo hiyo si hoja halali, ningesema. Lakini bado tuna wasiwasi unaoendelea, inaonekana kwangu. Lazima tuwe nayo.

Kwa hivyo, hebu tujaribu kuelewa hili katika muktadha mpana zaidi, na nina mambo kadhaa ambayo ningependa kuyafanya yatusaidie katika hilo, na la kwanza ni ukumbusho tu kwamba Mungu alipowaamuru Waisraeli kuwafukuza Wakanaani, kuwaangamiza au kuwafukuza, haikuwa Mungu kwa namna fulani kuwapa Israeli upendeleo juu ya Wakanaani maskini waliokuwa na haki ya ardhi. Jambo la kwanza tunaloweza kusema ni kwamba hata Wakanaani hawakuwa wamiliki wa ardhi hiyo. Hata Waisraeli baadaye hawakuwa wamiliki wa ardhi hiyo wenyewe.

Nchi imekuwa na itakuwa ya Mungu milele. Mtunga Zaburi anasema, katika Zaburi 24, mstari wa 1, dunia ni Bwana na vyote vilivyomo. Zaburi 50 inazungumzia jinsi anavyomiliki ng'ombe kwenye vilima elfu.

Kwa hivyo, si Mungu anayewaondoa Wakanaani kutoka katika nchi yao kwa haki. Ni Mungu anasema, hii ni nchi yangu. Nitawaruhusu Wakanaani kwa neema waishi huko kwa muda, lakini wakati utakuja ambapo nitafanya jambo nao, dhidi yao, na kuwaingiza watu wangu ndani.

Na ukweli tu kwamba tunaweza kusema kwamba Mungu haonyeshi upendeleo. Kwa hivyo ndiyo, alikuwa akiwafukuza Wakanaani kwa sababu ya dhambi zao, na tutaendeleza hilo zaidi kidogo baada ya dakika moja, lakini pia, alifanya vivyo hivyo kwa Waisraeli walipostahili. Katika kitabu cha Waamuzi, kila walipomwacha Bwana, aliwaletea mnyanyasaji wa kigeni na kuwaweka chini ya utii wao.

Mfano mkubwa ni miaka mingi baadaye, wakati dhambi yao ilipofikia hatua fulani, Mungu aliruhusu ufalme wa Israeli, ufalme wa Kaskazini, uchukuliwe mateka na Waashuri. Nao walitawanyika kote kiasi kwamba walipoteza hisia yoyote ya utambulisho wa kikabila. Tunasikia kuhusu makabila 10 yaliyopotea ya Israeli.

Baadaye huko Yuda, Wababeli walikuja na kuuharibu mji huo tena, kwa sababu ya dhambi ya Israeli. Kwa hivyo Mungu hakuwa akipendelea watu, ingawa ni wazi kwamba Israeli walikuwa watu wake wateule. Alitaka Wakanaani wenyewe wamjie ikiwa wangetaka.

Tena, Rahabu ni mfano wa mtu aliyefanya hivyo. Lakini hata hivyo, hoja ya kwanza ni kwamba dunia ni ya Bwana, si Wakanaani, si Waisraeli. Hoja ya pili tunaweza kusema, tayari tumeona vidokezo vya hili katika vifungu vya Kumbukumbu la Torati, na hiyo ni kwamba Mungu aliamuru uharibifu huu kamili wa Wakanaani kwa sababu ya dhambi zao.

Sasa, kwa upande mmoja, tunaweza kusema kwamba, kama Paulo asemavyo, wote wamefanya dhambi, na kupungukiwa na utukufu wa Mungu. Kwa hivyo, unajua, hakuna mtu anayestahili uzima. Sote tunastahili adhabu na kifo.

Lakini ni wazi kwamba, Mungu, kwa neema yake, ameturuhusu njia ya wokovu. Lakini hata katika ulimwengu wa kale, dhambi za Wakanaani zilipanda hadi kiwango cha juu zaidi kuliko zile zilizowazunguka. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie baadhi ya hayo.

Turudi kwenye Mwanzo na tuangalie marejeleo ya kwanza, katika muktadha huu, katika maneno ya Mungu kwa Ibrahimu katika Mwanzo sura ya 15. Kwa hivyo, katika Mwanzo 15 kuna sehemu ya vifungu vikuu vinavyotupa vipengele vya kile tunachoweza kukiita agano la Ibrahimu, sura ya 12, sura ya 15, sura ya 17. Na katika sura hii, tutaruka katikati ya sehemu hapa wakati Ibrahimu anapata maono haya.

Amelala katika ndoto, na Mungu anamwambia kwamba atampa nchi hii na nchi hiyo kwa ajili ya wazao wake. Lakini wazao wake watakuwa uhamishoni katika nchi nyingine kwa miaka 400. Na tunaona hilo karibu na mstari wa 13.

Na mstari wa 14 unasema, Nitalihukumu taifa watakalolitimikia. Na baada ya hayo, watatoka na mali nyingi. Na hiyo inatazamia wakati watakapokuwa Misri.

Kisha Mungu analeta mapigo juu ya Misri na kisha kumwangamiza Farao katika Bahari Nyekundu. Kumbuka wakati huo pia kwamba Waisraeli walipoondoka, waliwatwika Waisraeli mizigo yao na kusema, tokeni hapa, chukueni vitu vyetu. Na hivyo, hilo linatimiza hili.

Lakini kisha ikiendelea, mstari wa 15 unasema, wewe, utakwenda kwa baba zako kwa amani, utazikwa katika uzee mwema. Kwa hivyo, hiyo ni sehemu nzuri ya baraka kwa Ibrahimu. Na kisha inasema, watarudi hapa.

Mungu anazungumza na Ibrahimu huko Kanaani, na wazao wake watakuwa Misri kwa muda. Lakini anasema kwamba watarudi. Na kisha sababu ya hilo mwishoni mwa mstari wa 16 inasema, kwa sababu uovu wa Waamori haujakamilika bado.

Neno Mwamori linatumika kwa njia tofauti hapa, pia nje ya Biblia. Lakini hapa, kimsingi ni kisawe cha Wakanaani. Sio kundi moja maalum la watu, bali linawakilisha kundi zima la mataifa katika Kanaani.

Kwa hivyo, kimsingi inasema kwamba uovu wa Wakanaani bado haujakamilika. Na hiyo ina maana kwamba kutakuwa na wakati ambapo uovu wa Waamori umefikia kiwango cha kushuka, umejaza sufuria, na sasa unafurika hadi kufikia hatua ambapo Mungu sasa anasema, Sitavumilia hili zaidi. Hilo linaonekana kuwa ndilo jambo kuu hapa.

Na hilo litakapotokea, Mungu atawarudisha Israeli katika nchi hii kutoka Misri. Na Israeli itakuwa chombo cha Mungu cha adhabu dhidi ya Wakanaani. Tena, Mungu hafanyi upendeleo, kwa sababu Mungu hutumia mataifa mengine baadaye kuwaadhibu Israeli.

Lakini katika kisa hiki, Israeli inaonekana kama chombo cha Mungu cha kuwaadhibu Wakanaani kwa dhambi zao. Sasa, kuna vifungu vingine vinavyoonyesha pia dhambi ya Wakanaani. Na kimojawapo ni kifungu cha kuisimua sana katika Mambo ya Walawi sura ya 18.

Kwa hivyo, ukigeukia, tafadhali geukia hilo. Na kifungu hiki ni kifungu kibaya sana kuhusu orodha ya mambo yote ya machukizo ambayo watu hufanya.

Kwa hivyo, hebu tuanze kwa kuangalia mwanzo wa sura, Mambo ya Walawi 18, kuanzia mstari wa 2. Mungu akizungumza na Musa anasema, Waakoeni watu wa Israeli. Mimi ndimi Bwana, Mungu wenu. Mimi ndimi Bwana, Mungu wenu. Mstari wa 3, Msifanye, msifanye kama wafanyavyo katika nchi ya Misri, mlipoishi.

Kwa hivyo, kwa maneno mengine, msiendeleo na desturi za mahali mlipotoka. Wala msifanye kama wanavyofanya katika nchi ya Kanaani, ninayowapeleka. Kwa maneno mengine, msifanye kama walivyofanya huko mlipotoka, wala msiige desturi za wale mnaokwenda.

Msitembee katika amri zao. Chini ya muktadha, sehemu isiyotamkwa ni, tembeeni katika amri zangu. Hilo ndilo neno lile lile linalotumika kuzungumzia sheria, neno la Mungu.

Kwa hivyo, msiende katika sheria za Wamisri au Wakanaani, bali tembeeni katika sheria zangu. Mtazifuata sheria zangu. Mstari wa 4, Shikeni sheria zangu, tembeeni katika hizo.

Mimi ndimi Bwana Mungu wako. Kwa hivyo shika amri na sheria zangu, n.k. Sasa, mistari ya 6 hadi 23 ni orodha nzima ya kila aina ya upotovu wa kingono unaoweza kufikiwa.

Hatutaelezea kwa undani zaidi, lakini mimi huhisi kama nahitaji kunawa mikono au kuoga ninapomaliza kusoma sehemu hii. Ni kwamba, kuna ngono ya maharimu, kuna uzinzi, kuna ngono ya wanyama, kuna ushoga, kuna kila kitu hapo. Na kwa hivyo, unaweza kuangalia hilo peke yako.

Lakini sasa, mstari wa 24 ni kama maoni kuhusu hilo. Mstari wa 24 unasema, Msijitie unajisi kwa mambo haya yoyote. Yaani, msiige desturi hizi zozote kwa maana mataifa haya yote ninayoyafukuza mbele yenu, yamekuwa najisi kwa sababu ya hayo.

Kwa hivyo, hoja ni kwamba mataifa ninayoyafukuza mbele yenu, kwa maneno mengine, Wakanaani kama kundi, wamekuwa najisi kwa kufanya mambo yaliyotajwa katika mistari ya 6 hadi 23. Kwa hivyo, hizi si dhambi za jumla tu ambazo mtu yeyote na kila mtu anafanya. Mungu anasema, hizi ni dhambi za Wakanaani.

Hiyo ndiyo sababu nitawafukuza. Wewe utakuwa chombo changu kwa hilo. Usikubali mazoea hayo.

Nayo nchi ikawa najisi, hata nikaiadhibu dhambi yake, nayo nchi ikawatapika wenyeji wake. Lakini mtazishika amri na amri zangu, n.k. Tena, mstari wa 30, kwa hivyo shikeni agizo langu, msifanye kamwe desturi zozote za machukizo zilizofanywa kabla yenu, msijitie unajisi nazo, n.k.

Kwa hivyo, hii ni orodha ya kuvutia sana. Ni orodha ya kukatisha tamaa ya aina maalum za upotovu wa Wakanaani. Hebu tuangalie mstari mmoja zaidi, kifungu kimoja zaidi, na kisha tutajaribu kuhitimisha sehemu hii yake.

Fungua Kumbukumbu la Torati sura ya 9, Kumbukumbu la Torati 9, kuanzia mstari wa 4, na tutaangalia mstari wa 4 na 5. Kumbukumbu la Torati 9, mstari wa 4 inasema kwamba Musa anazungumza na Israeli sasa, akitazamia wakati watakapoingia katika nchi hiyo. Alisema, usiseme moyoni mwako, baada ya Bwana, Mungu wako, kuwafukuza mbele yako, Wakanaani, usiseme ni kwa haki yangu Bwana anawafukuza kutoka nchi hii. Badala yake, ni kwa sababu ya uovu wa mataifa hayo Bwana anawafukuza.

Sio kwa sababu, mstari wa 5, utaimiliki nchi hiyo si kwa sababu ya haki yako au unyofu wa moyo wako, bali ni kwa sababu ya uovu wa mataifa hayo kwamba Mungu anawafukuza, n.k. Kwa hivyo, vifungu hivi vyote vinatuonyesha kwamba hoja ya pili tunayoizungumzia, hoja ya kwanza ni kwamba nchi yote ni ya Mungu, si watu wowote maalum. Hoja ya pili ni kwa sababu ya dhambi ya Wakanaani kwamba Mungu anaamuru hivi, dhambi ya Wakanaani ni chukizo kubwa, nadhani tunaweza kusema.

Sasa, huo ndio ushahidi wa kibiblia tunaouona, na ni wa kuvutia sana, lakini pia tunaweza kuona hili katika ushahidi usio wa kibiblia. Katika zaidi ya miaka 100 iliyopita, Mashariki ya Karibu imechimbwa kwa njia ya akiolojia, na nchi ya dhambi ya Wakanaani imegunduliwa katika sehemu za Kanaani yenyewe, vilima hivi ambapo wamechimba na kupata miji na kadhalika, na walipata vitu vingi vya kale ambavyo Wakanaani wametumia katika madhabahu waliyokuwa nayo, na kumekuwa na sanamu ndogo ambazo watu, sanamu na sanamu ambazo watu huabudu. Kuna baadhi ambazo ni picha za chuma za sanamu za chuma za Baali na mkewe Ashera na wengine, na Ashera, cha kufurahisha ni kwamba, kila wakati huonyeshwa kama mwenye hisia kali za kingono.

Sanamu za Asherah zinachukiza sana zikiwa na mikunjo yote sahihi ndani yake na kadhalika. Pia kuna aina maalum ya desturi ambayo tunaweza kuiita ukahaba mtakatifu au ukahaba wa kidini. Katika hotuba ya Yohana 2, alipozungumzia maneno kadhaa tofauti ya kahaba kwa Kiebrania, moja ni neno linalomrejelea Rahabu, ambalo ni neno la kawaida la kahaba, ambalo ni zonah.

Hilo ndilo neno ambalo Rahabu anaitwa. Hilo ndilo neno la aina ya kahaba unayempata katika tamaduni nyingi, jamii nyingi, lakini kuna neno maalum linalorejelewa. Ni kedashah, na hili kwa kawaida hutafsiriwa kama kahaba mtakatifu, kahaba wa kidini au kahaba wa hekaluni, na kejeli hapa ni kwamba neno hili linahusiana na neno kadosh, na kadosh ni neno la takatifu.

Hili ni neno muhimu sana katika kitabu cha Mambo ya Walawi kuhusu kudumisha utakatifu katika maisha ya Israeli na kadhalika, na upotoshaji wa hilo ni kwamba huko Kanaani, na wakati mwingine kwa masikitiko ilipitishwa katika Israeli, kwamba kulitokea aina hii ya watu walioitwa makahaba wa hekaluni, makahaba wa kidini, na kulikuwa na, hii ni aina ya kike, lakini pia kulikuwa na aina ya kiume, kedosh, ikimaanisha kahaba wa kidini wa kiume. Hilo lilitokea mara kadhaa tofauti, na wazo hapa lilikuwa kwamba katika mahali patakatifu pa Baali au Ashera, watu wangeleta sadaka zao za nafaka au dhabihu zao za wanyama au chochote cha kumtolea Baali. Kungekuwa na makuhani na makuhani wa kike wakihudhuria mahali patakatifu hapo, na unakumbuka nimesema katika muktadha mwingine kwamba Baali alikuwa mungu wa dhoruba, na alikuwa mungu aliyetuma mvua, ikidhaniwa, na kumwagilia ardhi na mazao, na alikuwa mungu wa uzazi.

Kwa hivyo unaweza kuja kuleta sadaka zako mahali patakatifu, na kisha unaweza, kwa sababu hii, kuwa na fursa ya kuwa na kahaba, kuhani au kuhani wa kike, ambaye anahusishwa na kaburi la Baali au Ashera, na unaweza kuwa na muda wako mdogo wa kufurahia na kahaba hapa, na tunatumaini kwamba kwa kuiga hili, kile tunachoweza kukiita ibada ya uzazi wa kibinadamu, ungekuwa unamtia moyo Baali aifanye nchi yako kuwa na rutuba. Kwa hivyo, nadhani, unajua, kwa kichekesho wawaze Waisraeli wakijaribu kujihusisha na majirani zao Wakanaani na kusema,

unajua, njoo umwabudu Yahweh. Yeye ndiye mungu wa kweli, na Wakanaani wanaitikia, unatania.

Tazama tunachoweza kufanya kanisani. Tunafurahia. Lakini hata hivyo, ni wazi huu ni upotovu mkubwa, na jinsia yake inavyoonekana, tunaona hilo katika mabaki ya akiolojia kutoka Kanaani, na jambo lingine ni kwamba ni Wakanaani waliokuwa watendaji wakuu wa kutoa kafara kwa watoto.

Sio kweli Wamisri au Wakanaani, na Wakanaani hatimaye, katika nyakati za baadaye, walikuwa wale ambao pia walikuwa katika Lebanoni ya leo, na walikuwa na meli zilizosafiri kuvuka Mediterania, na Wakanaani hatimaye wakakaa Afrika Kaskazini, na wakaanzisha kituo kikubwa huko Carthage, na huo ulikuwa mji mzuri kwa Wakanaani katika miaka ya baadaye, na huko Carthage kumepatikana angalau chumba kimoja muhimu sana kinachoitwa nyumba ya kuchoma, ambapo kulikuwa na marundo ya mafuvu ya watoto wachanga kadhaa kwenye kona ya kitu hiki, na ni wazi ni mahali pa, ilikuwa mahali pa kutoa dhabihu kwa watoto wachanga, na kwa hivyo ndio, mataifa yote yalikuwa mabaya machoni pa Mungu, lakini dhambi ya Wakanaani ilionekana kuongezeka zaidi ya hasira za Wafilisti au Wamisri au Wamoabu au wengine, kwa hivyo ikiwa mtu yeyote alistahili adhabu miongoni mwa mataifa ya kipagani, hakika walikuwa Wakanaani, kwa hivyo hatuwezi kusema, unajua, Mungu anawatendea vibaya Wakanaani hawa maskini, angeweza kuwaadhibu Wamoabu au Waamoni au mtu mwingine yeyote. Naam, ndiyo, wote wametenda dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu, lakini Wakanaani walikuwa mahiri hasa katika kumkasirisha Mungu na kutenda dhambi na kadhalika. Kwa hivyo hiyo ndiyo sababu ya pili.

Sababu ya kwanza, nchi yote ni ya Mungu. Pili, Wakanaani wenyewe, bila shaka, walikuwa wenye dhambi kubwa. Sababu ya tatu ya Mungu kuwaamuru Waisraeli kuwafukuza Wakanaani ilikuwa kwa ajili yao wenyewe, yaani kwa ajili ya usafi wa ibada yao, na tunayohusiana nayo ni neno ambalo tutakupa.

Ni neno haram, na kwamba H hutamkwa kama vile unasafisha koo lako, haram, na inamaanisha uharibifu kamili au maangamizi. Matoleo ya zamani huiita marufuku. Kitenzi kinachoendana na hili ni nomino, kitenzi kinachoendana na hili ni haram, na hii inamaanisha kujitolea kwa uharibifu, kuweka chini ya marufuku, kitu chenye athari hiyo, na hiyo inapatikana mara nyingi katika Kumbukumbu la Torati na Yoshua.

Ni katika mistari mingi ambayo tayari tumeiangalia hapa. Pia tunaweza kufikiria neno hili, ni neno, wakati mwingine hutafsiriwa kama kutoa kitu kwa Bwana, na kwa hivyo tumeona katika Yeriko, kwa mfano, kwamba tunakumbuka wazo zima la sherehe inayozunguka na kuzunguka Yeriko kwa siku saba. Anaiweka katika aina ya muktadha wa kiliturujia, na ni kana kwamba jiji lenyewe lingekuwa dhabihu ya Israeli kwa Bwana.

Hawakuweza kushika chochote kati ya vitu hivyo. Kilikuwa kimetengwa kwa ajili ya uharibifu, na vitu hivyo vilikuwa vimepigwa marufuku kwa matumizi ya kawaida. Vilikuwa miungu, si yao wenyewe.

Ilikuwa kama toleo. Cha kushangaza ni kwamba desturi hii inaonekana kuwa imetengwa kwa Israeli pekee. Lugha ya Kiebrania inafanana na lugha nyingi katika tamaduni zinazoizunguka, familia kubwa ya kile tunachokiita lugha za Kisemiti, na kuna maneno mengi katika Kiebrania ambayo yanapatikana katika lugha zingine, lakini neno hili, haram, halipatikani popote nje ya Israeli isipokuwa mara moja tu.

Inapatikana katika jiwe maarufu linaloitwa jiwe la Moabu. Mfalme wa Wamoabu wakati huo alikuwa mfalme aliyeitwa Mesha, na alikuwa mfalme wakati wa Ahabu na baba yake, Mesha anazungumzia kuhusu kumtoa mmoja wa maadui zake kwenye uharibifu. Lugha ya Wamoabu inafanana sana na Kiebrania, na walikuwa majirani wa karibu, lakini zaidi ya hayo, hii ni desturi inayoonekana kuwa ya kipekee katika Agano la Kale, na kwa uzuri au ubaya, haina umuhimu wa kijeshi tu, lakini ina umuhimu wa kidini na muktadha wake.

Sasa fikiria kuhusu Israeli kwa dakika moja. Walikuwa wametumia miaka 400 utumwani Misri, na walikuwa wameingia Misri kama kundi dogo la watu 70-75, wazao wa Ibrahimu, mwishoni mwa kitabu cha Mwanzo. Wakati huo huo, walikuwa wamekua hadi makumi ya maelfu, kama si zaidi, huko Misri, na kitabu cha Kutoka kinapoanza, ni zaidi ya taifa, lakini hakuna hisia ya kujitambua kwao kama taifa.

Wako chini ya kidole gumba cha Wamisri. Musa, Mungu anapomwita, unaweza kukumbuka kwamba anahisi kutokuwa na uhakika kuhusu utambulisho wake kama kiongozi. Je, watamkubali au la? Je, watajitambulisha kama Waisraeli, kama taifa linalohitaji kutoka, na kadhalika?

Kwa hivyo, Israeli ina hisia dhaifu sana ya utambulisho wa kitaifa inayotoka Misri. Wanapotoka Misri, wanaishi vipi? Kimsingi, hawawezi. Wao ni taifa dhaifu sana katika suala la kuishi tu, na Mungu lazima awape maji jangwani, na mana, na kware, na kadhalika.

Kwa hivyo, wanaingia Kanaani kwa kutetemeka sana. Wamepokea sheria tu. Ni kiasi kikubwa cha kuiga walichopata kwenye Mlima Sinai.

Wamekuwa wakitangatanga kwa miaka 40, na kwa hivyo, kwa namna fulani, amri ya kutakasa nchi, kuwafukuza Wakanaani, kuwaacha Israeli wakae mahali pa kuanzia ardhi sifuri ni njia ya kusema imani ya Israeli inahitaji kukua. Hisia ya utambulisho wa Israeli kama taifa, lakini pia kama jumuiya ya kiroho inahitaji kuweza kukua katika udongo ambao haujachafuliwa na desturi nyingine yoyote, na hiyo ndiyo nyuma ya baadhi ya mistari ambayo tayari tumesoma katika Kumbukumbu la Torati, ambapo kufukuza mataifa. Kwa nini? Ili wasikuondoe.

Kwa hivyo, mtaendelea kuwa waaminifu. Sababu ya tatu ya amri ya Mungu ya kuwaangamiza na kuwafukuza Wakanaani ni kwa ajili ya uadilifu, kwa ajili ya ulinzi wa hisia ya ibada ya Israeli kwa ajili yao wenyewe, sasa kumbuka kwamba Israeli walipopuuza kufanya hivyo, walipata matokeo, na kwa hivyo Israeli walipokiuka hili kwa kuchukua baadhi ya vitu vilivyowekwa wakfu katika Yeriko, Akani sura ya 7, walipata matokeo, kushindwa huko Ai. Tunafikiria miaka mingi baadaye katika kitabu cha Waamuzi, ili tu kurudi nyuma, katika Yoshua, katika sura ambazo bado zinakuja, sura ya 13 hadi 21, mara sita au nane, tunaambiwa kwamba kabila fulani, walipokuwa wakikaa katika nchi yao, hawakuweza kuwafukuza Wakanaani kutoka katika eneo lao, na kwa hivyo amri ya kuwaangamiza kabisa au kuwafukuza kabisa watu ili dini yao isichafuliwe haikufuatwa na idadi kubwa ya makabila, na hayo, hakuna zaidi yanayosemwa kuhusu hilo katika Yoshua, lakini hayo kwa namna fulani ni mabomu madogo yanayopita wakati ambayo hulipuka unapofika kwenye kitabu cha Waamuzi, na kitabu cha Waamuzi kinasema kwamba kabila hili, kabila hilo, na kabila lingine, kwa sababu hawakuweza kuwafukuza Wakanaani, basi hii hutokea, na njia katika kitabu cha Waamuzi ni njia ya kushuka kwa kufilisika kwa maadili, kimsingi, na sehemu yake ni kwa sababu Israeli haikuhifadhi uadilifu wake wa ibada.

Waliendelea na kitendo hicho. Kwa hivyo hiyo ni sababu ya tatu ya Israeli kuwafukuza Wakanaani. Sababu ya nne, si kubwa, lakini sababu ya nne itakuwa kutimiza agano la Ibrahimu, na ikiwa tumeangalia sehemu ya maagano tuliyoyapitia katika Mwanzo 12, inasema kwamba Mungu alimwambia Ibrahimu, Nitawabariki wale wanaokubariki, upande wa pili, nitawalaani wale wanaokudharau, na kupitia wewe, jamaa zote za dunia zitabarikiwa.

Kwa hivyo, kwa namna fulani, tunaona katika kitabu cha Yoshua, sura ya 9 haswa, na sura ya 11, mwanzoni mwa sura hizo mbili, tuna muungano wa wafalme wa Kanaani wanaokuja dhidi ya Israeli kama wavamizi. Wanashambulia Israeli. Kwa hivyo, kwa namna fulani, jibu la kuwaangamiza ni utimilifu wa ahadi za Mungu kwa Ibrahimu, akisema ikiwa watu watakupinga, nitawashughulikia, na hilo hakika linatumika kwa muungano katika sura ya 9 na sura ya 11.

Sasa ni wazi, kabla ya hapo, huko Yeriko, hatuna Wakanaani wanaompinga kwa njia hiyo hiyo, lakini wazo hilo la Wakanaani kuwa wapinzani wa Mungu lipo. Rahabu ndiye pekee anayejibu, pamoja na sura ya 9, Wagibeoni, kwa njia tofauti. Kwa hivyo tuna uhakika kwamba nchi yote ni ya Mungu.

Sio haki ya kuzaliwa ya Wakanaani. Jambo la pili, dhambi ya Wakanaani ni mbegu ya uharibifu wao wenyewe. La tatu ni, ulinzi wa ibada ya Israeli.

Nne, utimilifu wa agano la Ibrahimu. Na kisha hoja ya tano, ningesema kwamba hii ni amri, tunafikiri kutoka kwa mtazamo wa Agano Jipya, au kutoka kwa mtazamo wa baada ya Agano Jipya, kutoka kwa mtazamo wetu katika karne ya 21, ni rahisi

kutazama nyuma maelfu ya miaka katika Agano Jipya na Agano la Kale na kufikiria kila kitu ambacho kimepotoshwa, na hatuna hisia ya pengo la wakati, mwendelezo wa wakati kupitia Agano la Kale. Historia ya Agano la Kale, kuanzia Ibrahimu, angalau, hadi Ezra na Nehemia, ni miaka 1,500, 1,600, na ni muda mrefu.

Na kwa ujumla, kuna vita vingi, kuna migogoro mingi, lakini amri za kumwangamiza adui kabisa zina mipaka katika wakati na mahali. Mungu hakuwapa Waisraeli uhuru wa kutawala kusema, kila wakati unapokutana na mgeni, mchinje kwa upanga. Na huo ndio mtazamo ambao Wakristo wanao kuhusu Agano la Kale, ni kwamba Agano la Kale ni ushuhuda uliojaa vita na vita, na huwaua maadui zao kila wakati na kadhalika.

Jibu ni hapana. Hii ni amri iliyowekewa mipaka katika wakati na mahali, yaani kwa wakati maalum walipoingia Kanaani kwa mara ya kwanza chini ya Yoshua na watu. Hali ya kawaida, ningesema, jinsi Mungu alivyotaka Israeli ihusiane na maadui au wageni imejikita katika agano la Ibrahimu.

Kupitia wewe, familia zote za dunia zitabarikiwa. Tumezungumzia katika sehemu nyingine kuhusu mgeni, mgeni, mgeni, mgeni, wageni ambao hawakuzaliwa Israeli, lakini walikaa Israeli, walimkubali Mungu wa Israeli. Wangewezaje kumkubali Mungu wa Israeli ikiwa Israeli ingekuwa ikiwakabili kila wakati na kuwapiga kwa upanga? Kwa hivyo, kile ambacho Mungu alitaka hasa ni kwamba Mataifa, mataifa yamkumbatie, si kumkataa.

Kwa hivyo, amri hii ya kuwaangamiza Wakanaani iliwekwa kwa wakati huu na mahali hapa kwa sababu ambazo tumezungumzia tayari. Sio amri ya jumla kwamba wanapaswa kufanya hivi wakati wowote na mahali popote. Na hatimaye, hoja ya sita, ningesema kwamba katika hadithi tunazoziona katika Biblia, ikiwa ni pamoja na Yoshua, daima kuna aina fulani ya hali nyuma ya mambo haya.

Kwa hivyo mara kwa mara, tuna katika manabii, Mungu anasema, Nitawaadhibu ninyi, Israeli. Nitawaadhibu Waashuri. Nitawaadhibu Wamoabu, yeyote yule isipokuwa watubu.

Na ikiwa kuna toba, basi Mungu huacha na ni baraka. Kwa hivyo, wazo hilo limetajwa kwanza katika Kumbukumbu la Torati, wale ambao, mkinitii, nitawabariki. Msipotii, nitawalaani.

Tena, ikiwa imejikita katika agano la Ibrahimu, wale wakubarikio, nitawabariki. Wale wakulaanio, nitawalaani, na kadhalika. Hilo linapatikana hata hapa.

Na kwa hivyo, tulipoanza mjadala huu, tuliangalia vifungu kadhaa katika Kumbukumbu la Torati vilivyosikika kama havina masharti. Waangamizeni Wagideoni wote na msiwaache hai watu wote. Inasikika kama kweli kabisa.

Na bado, tunaona kwamba Rahabu ndiye aliyeokolewa. Tunaona, tena, kutoka pembe tofauti, Wagideoni wameokolewa, lakini kuna maelezo chanya ya hadithi ya Wagideoni ambayo tutazungumzia tunapozungumzia sura ya tisa katika maandishi. Kwa hivyo maoni yangu ni kwamba ikiwa, kumbuka pia hadithi ya Yona na Ninawi.

Ninawi ulikuwa mji mkuu ambao Mungu alisema, Nitauharibu. Ulisikika kama kauli isiyo na masharti, isiyo na kikomo. Lakini siku 40, Ninawi utaharibiwa.

Hivyo ndivyo Yona asemavyo. Na kisha Ninawi haikuharibiwa. Kwa nini? Kwa sababu walitubu.

Kwa hivyo, maoni yangu ni kwamba kama wakazi wa Yeriko, tuseme, au kwa upana zaidi, miji mingine huko Kanaani kama wangeitikia kwa njia ile ile ambayo Rahabu aliitikia, au kama wangeitikia kwa njia ile ile ambayo Waninawi walifanya miaka mingi baadaye, wasingekuwa uharibifu huo. Wangekuwa azimio la furaha kwa hili. Hata licha ya amri zinazoonekana kuwa kali za kuwaangamiza, kama wangetubu kweli, si kwa njia ya uongo, lakini kama kungekuwa na toba ya kweli, amri hizo zingeondolewa.

Kwa hivyo, ni tatizo gumu. Ni tatizo gumu, hasa katika siku hizi, kwa sababu tunaona suala hilo linaonekana kuingiliana na baadhi ya mambo tunayoyaona katika Waislam wenye msimamo mkali, jihadi ya Kiislamu. Na watu wengi wanajiuliza, je, jihadi inafanana na haram hapa katika Biblia? Na ningesema kuna vipengele vya juu juu vinavyofanana, lakini kuna tofauti kubwa.

Na natumaini mambo haya sita ambayo tumezungumzia yatakusaidia kuyashughulikia.

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua kupitia Ruthu. Hii ni kipindi cha 13, Uharibifu wa Safari ya Wakanaani.